

PAPER DETAILS

TITLE: GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ SERAMİK BÖLÜMLERİNDE UYGULANAN STAJ
EGİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

AUTHORS: Emrah PEK

PAGES: 276-291

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1818271>

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİ SERAMİK BÖLÜMLERİNDE UYGULANAN STAJ EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

EVALUATION OF INTERNSHIP TRAINING APPLIED IN CERAMICS DEPARTMENTS OF THE FACULTY OF FINE ARTS

Emrah PEK

Arş. Gör. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü,
Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı

*Res. Asst. PhD., Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Fine Arts
Education, Department Of Painting-Job Training Education*

pek.emrah@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2656-052X>

Atıf/Citation

Pek, E. (2021). “Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümlerinde Uygulanan Staj Eğitiminin Değerlendirilmesi”. *Sanat Dergisi*. (38), 276-291.

Araştırma Makalesi/Research Article

Doi: <http://doi.org/10.47571/ataunigsfd.950900>

Öz

Bu çalışmanın amacı güzel sanatlar fakülteleri seramik bölümlerinde uygulanan staj eğitiminin niteliklerini ortaya koymaktır. Çalışmada staj durumları, uygulama biçimleri, firmaların staj olanak ve beklentileri, staj program önerileri, staj uygulama zaman ve süresi gibi konular yer almıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı olan (fenomenoloji) olgubilim deseni kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme türleri arasından “tipik durum örnekleme yöntemi” ile belirlenmiştir. Veri toplamak amacıyla 12 öğretim üyesi, 16 öğrenci ve 15 fabrika tasarım birimi çalışanı ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Elde edilen verilerden ulaşılan sonuçlara göre, görüşmecilerin büyük

Abstract

The aim of this study is to reveal the qualifications of the internship education applied in the ceramic departments of the faculties of fine arts. In the study, subjects such as internship situations, application forms, internship opportunities and expectations of companies, internship program proposals, internship application time and duration were included. For this purpose, the phenomenology design, which is a qualitative research approach (phenomenology), was used in the study. The data were collected with a semi-structured interview form developed by the researchers. The study group of the research was determined by the "typical case sampling method" among the purposive sampling types. In order to collect data, interviews were conducted with 12 faculty members, 16 students and 15 factory design unit employees. The data obtained from the

¹ “Seramik Endüstrisindeki Güncel Eğilimlerin (Moda) Seramik Eğitimi Bağlamında İncelenmesi” başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

bölümü staj uygulamasının zorunlu olması gerekliliğini dile getirmişlerdir. Sektör temsilcileri yapılan stajların yetersizliğini vurgulamışlar ve üniversitelerden staj için gelen öğrencilerin bilgi birikimlerinin yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretim üyeleri ve sektör temsilcilerinin “Nasıl bir staj programı yapılmalıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlardan, her iki grubun birbirlerinin alanlarının gereksinimlerini bilmedikleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Staj Eğitimi, Endüstriyel Seramik, Güzel Sanatlar Fakülteleri Seramik Bölümleri Eğitim Programları.

research were analyzed by content analysis. According to the results obtained from the data obtained, most of the interviewees stated that the internship application should be compulsory. Sector representatives emphasized the inadequacy of the internships and stated that the knowledge of the universities is insufficient until the students come to the internship process. While faculty members and industry representatives answered the question "How should an internship program be made?", it was observed that both groups did not know the requirements of each other's fields.

Key words: Internship Training, Industrial Ceramics, Fine Arts Faculties Ceramic Departments Education Programs.

Structured Abstract

The main purpose of the ceramics departments is, in general, in the content of the program; It is expressed as “the ability to identify, define and solve art and design problems” (A.Ü., 2021). In the program content of the said departments, it is seen that while expressing the program profiles and employment opportunities, they include expressions such as “to be able to work as a designer in ceramic factories or in different sectors”. It can be claimed that there is an internship in the education process and the quality of this internship is an important topic of discussion, especially for candidates who are considering a career in the ceramic industry. Therefore, in this study, internship applications of the ceramics department were examined. Within the scope of this review, subjects such as internship situations, qualifications, internship opportunities and expectations of companies, internship program suggestions, and duration were included.

This study aims to examine the application forms of internship education applied in ceramic departments of faculties of fine arts, internship opportunities and expectations of companies, internship program proposals, internship application time-duration and to reveal the qualifications of education.

This research is a qualitative study. The phenomenology study, which is one of the qualitative research designs, was evaluated as the most appropriate method for the research. The study group of the research was determined by the “typical case sampling method” among the purposive sampling types. In this direction, interviews were held with 12 faculty members, 16 students, and 15 sector representatives. A semi-structured interview technique was used to collect data. Corrections were made in line with expert opinions, pre-application was made with sample participants, necessary changes were made about the number of questions and their content, and the final version of the interview questions was determined. Within the scope of the study, content analysis was made with the data obtained through semi-structured interviews. The qualitative data

analysis process recommended by Huberman and Miles (2015), consisting of basic stages such as "data reduction" "data display" and "inference" was used to analyze the texts obtained from the interviews. Another researcher examined the data obtained at the end of the interviews as well as the results of the document analysis. The mutually generated coding and document analysis results were compared, and the percentage of consensus was calculated using the formula " $\text{Reliability} = \frac{\text{Consensus}}{\text{Disagreement} + \text{Consensus}} \times 100$." In the interviews, the reliability coefficient was 85%, and in the document analysis, it was 97%. More than 80% reliability between encoders, according to Huberman and Miles (2015), is sufficient for reliability.

When asked whether internship programs aimed at preparing students for business life in ceramic education institutions are required for graduation, the majority of members from all three groups agreed that internship training should be mandatory. Taking into account the internship training methods used today, faculty members and students agreed that current education is inefficient and has shortcomings in terms of time and discipline. Both groups demanded that internship training function as a method of connecting with the ceramics industry and argued that the practical part of industrial ceramics knowledge should be realized through an internship. Although sector representatives believe that internship training is necessary, they emphasize the inadequacy of current internships and emphasize that the contribution of educational institutions to the internship is insufficient because sectoral responsibilities exceed the educational institution's responsibilities. Faculty members and industry representatives "How should an internship program be designed?" while answering the question, it was discovered that the two groups were unaware of each other's demands in their respective sectors. In general, it has been claimed that internship programs should be carried out in collaboration with the industry-university.

Internship training should be reorganized in the educational process to adapt to the requirements of the age in terms of content, duration, university, and sector duties. The requirements and opportunities of stakeholders should be reported in this arrangement, and the internship time should be arranged as an instructive and stimulating process that improves the education acquired while also preparing the student for the field of study. Kurt & Metin (2013: 56) state, "... In addition to internship applications, workplace training methods such as those used in technology faculties should be used." As a result, the student will be able to control his education by understanding the requirements of the business on-site through uninterrupted and ongoing workplace training." have made a claim. The findings collected within the scope of this investigation support the opinions expressed in this assertion as well. Therefore, a similar approach can be evaluated for ceramics education. In the internship processes, projects to be planned with the country sectors that have commercial partnerships with international agreements from time to time should also be included.

Giriş

Bu çalışmanın konusunu oluşturan, seramik sektörü ile insan kaynakları ilişkileri bakımından, Türkiye’deki üniversitelerin güzel sanatlar fakülteleri seramik bölümleri eğitim programlarının, staj uygulamaları boyutuyla incelenmesi önem taşımaktadır. Ülkemizdeki güzel sanatlar fakülteleri seramik bölümlerinin ana amacı sanat eğitimi olmasına karşın istihdam olanakları içerisinde sektöre tasarımcı ve ara elaman yetiştirmek gibi bir alt amaca da sahiptir. Seramik bölümleri eğitim organizasyonunun, ülkenin seramik sektörünün yaratıcı sermayesini oluşturan en önemli organizasyonlarından biri olduğu düşünülmektedir. Bu bölümlerde uygulanan eğitim programlarının çok yönlü bir eğitim programı olduğu iddia edilebilir (Ağatekin, 2017: 139-140). Bu eğitim programlarında, endüstriyel alan derslerinin yanı sıra, öğrencilere seçmeli veya zorunlu olarak staj eğitimi olanağı da sunulmaktadır. Staj, öğrencilerin eğitim-öğretim dönemlerinde almış oldukları kuramsal, teorik ve uygulamalı derslerdeki bilgilerin pratik yapılarak, mesleki farkındalığın artırılmasını amaçlayan bir eğitim yöntemidir (Izadpanah, S., Kaynakçı Elinç, Z., Söyek Abay B. ve Küçükköseler T., 2020: 1). Öğrencilerin fabrika üretim ortamları, hammadleden pazarlamaya kadar bilgi edinmelerini sağlayan staj eğitiminin, endüstriyel alan dersleri ile birlikte tamamlayıcı unsur olarak, seramik sektör tasarımcısı istihdam alanını olanaklı kılmak amacı ile eğitim programlarının içerisine yerleştirildiği düşünülmektedir. Bu açılardan değerlendirildiğinde, endüstriyel üretim kapasitelerinin büyüklüğü, üretim teknolojilerinin hızlı değişimi nedeni ile üniversitelerde endüstriyel üretim ortamının sağlanması güçlüğü, eğitim sürecinde staj uygulamasını gerekli kılmaktadır (Tektaş N., Yayla A., Sarıkay A., Polat Z., Tektaş M. ve Ceviz N.Ö., 2016: 311).

Ele alınan eğitim programlarında ortak olarak ifade edilen sanat ve tasarım sorunlarını belirleme, tanımlama ve çözme becerisinin, genelde güzel sanatlar fakülteleri, özeldi ise seramik bölümü eğitim programlarının ana vizyonunu (uzak hedeflerini) ortaya koyduğu düşünülmektedir. Bu programların, sanatçı – tasarımcı kavramının çok yönlü özellikleri doğrultusunda, seramik eğitim programının uzak hedeflerini gerçekleştirmek amacı ile öğrencilere, sanat, tasarım ve seramik alanına yönelik teorik ve uygulama becerisi kazandırmayı hedeflediği görülmektedir (Ağatekin, 2017: 139-140). Öğrencilerden eğitim süreci boyunca seramik malzeme ile ilgili her türlü kimya ve seramik malzeme alt yapısı bilgilerine sahip olmaları beklenmektedir. Programlar genel olarak, “öğrencilerin mezun olduktan sonra, ürün – yapıt oluşturma sürecinde, düşünsel alanın zenginliklerine ve teknik bilgiye sahip olarak, ortaya koyabilme becerisini geliştirmeyi amaçlamıştır”. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü internet sitesinde yayımlanan “program yeterlilikleri” kısmında (A.Ü., 2021) “Seramik alanının gerektirdiği kısıtlamalar göz önünde bulundurarak, ortaya konan sorun ve gereksinimleri karşılayacak bir ürünü- yapıtı ya da süreci tasarlama ve yaratma becerisi” olarak ifade edilen, teknik beceri zorluklarının öğrencinin temel beceri hedeflerini işaret ettiği görülmektedir. Benzer bir şekilde Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik- Cam Bölümü’nün internet sitesinde yayımlanan “program yeterlilikleri” kısmında “Seramik Sanatı ile ilgili olarak edindiği teorik ve uygulama içerikli bilgiler doğrultusunda, bağımsız olarak proje geliştirebilme ve yönetebilme” ve “Seramik Sanatı ile ilgili olarak edindiği teorik ve

uygulama içerikli bilgileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme” ifadeleri dikkat çekmektedir. Söz konusu ifadelerle sanatçı – tasarımcı kimliğinin olgunlaşması hedefi ile öğrenciye, eğitim sürecinde verilmesi gereken temel yeterliliklere işaret edilmektedir (K.D.Ü., 2021).

Yukarıda ifade edilen temel program hedefleri dışında, eğitim programlarında öğrencinin, evrensel sanat değerlerine sahip, sosyal, kültürel ve sanatsal değerleri koruyan, toplumsal sorumluluk bilincine sahip, araştırmacı, analiz, değerlendirme ve yorumlama yapabilen, mesleki etik değerlerini koruyan ve geliştiren, uluslararası gelişmeleri takip edebilen, bireysel ve grup içerisinde çalışma beceri ve yeterliliklerini davranış biçimi haline dönüştürmüş sanatçı – tasarımcı olarak yetiştirilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Ayrıca, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü program profili kısmında ifade edilmiş şekli ile “bu bölümden mezun olanlar; alanlarında araştırmacı olabildikleri gibi, formasyon sertifikası alarak öğretmenlik yapabilir, serbest atölyelerde, seramik fabrikalarında veya farklı sektörlerde tasarımcı olarak çalışabilirler”. Bunların yanında “mezun öğrenciler, akademik kariyer yaparak yüksek öğretim kurumlarında, kendi alanlarında ders verebilirler” (M.S.G.S.Ü., 2021) ifadeleri ile mezun öğrenciler için farklı/alternatif seçenekler olabileceği de vurgulanmıştır.

Ana amacı; “sanat ve tasarım sorunlarını belirleme, tanımlama ve çözme becerisi” olarak tanımlanan güzel sanatlar fakültelerinin, (A.Ü., 2021) genel olarak program profillerini ve istihdam olanaklarını ifade ederken ise “seramik fabrikalarında veya farklı sektörlerde tasarımcı olarak çalışabilmek” şeklinde ifadelere yer verdikleri görülmektedir. Seramik fabrikalarında veya farklı sektörlerde tasarımcı olarak çalışabilmek ifadesi ile üniversitelerin profillerinde ortaya koyulan bu durum, programlarda da kaçınılmaz olarak kendisine yer bulmuştur. Tasarım, tasarımcı, endüstri, seramik endüstrisi gibi kavramların oluşturduğu bu çerçevenin, programlarda da aynen bu ifadelerle oluşturulmuş ders – atölye isimleri ile karşılık bulduğu görülmektedir (Ağatekin, 2017: 139). Eğitim programlarında, endüstriyel alan derslerinin yanı sıra, öğrencilere seçmeli veya zorunlu olarak staj eğitimi olanağı da sunulmaktadır (K.D.Ü., 2021). Öğrencilerin fabrika üretim ortamları, hammadde pazarlamaya kadar bilgi edinmelerini sağlayan staj eğitiminin, endüstriyel alan dersleri ile tamamlayıcı unsur olarak, seramik sektör tasarımcısı istihdam alanını olanaklı kılmak amacı ile çalışabilmelerini olanaklı kılmaktadır. Bu olanaklardan, özellikle, endüstriyel veya sanatsal seramik alanlarında, sektörde kariyer yapmayı düşünen adaylar için, eğitim süreçlerinde staj olmasının ve bu stajın niteliğinin önemli bir tartışma konusu olduğu iddia edilebilir. Bu nedenle, bu çalışmada seramik bölümü staj uygulamaları incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında, staj durumları, uygulama nitelikleri, firmaların staj olanak ve beklentileri, staj program önerileri, staj uygulama zaman ve süresi gibi konular yer almıştır. Bu konuların daha kapsamlı, gerçekçi, derinlemesine ve etkili belirlenmesi ve irdelenmesi amacıyla, hem üniversitelerin ilgili bölümlerinin akademisyen ve öğrencilerinden hem de sektör temsilcilerinden bu konularla ilgili veri toplanmıştır. Staj uygulamalarının eğitim sürecindeki yeri ve önemi değerlendirilerek bu amaçla gerçekleştirilen bu çalışmanın alana anlamlı bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla beraber ilgili alan bağlamında kilit konumda yer alan

eğitimci, öğrenen ve çalışanların çalışma kapsamında yer alması da çalışmanın önemine ve anlamına katkı sağlayan bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma desenlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) çalışması, araştırmaya en uygun yöntem olarak değerlendirilmiştir. Nitel araştırmalarda, araştırma yönteminden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) çalışmalarında “Farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 78). “Fenomenolojik araştırma doğrultusunda buradaki kilit soru: *deneyimlenen bu fenomenlerin belli bir kişi ya da kişiler için anlamı, yapısı ve özü nedir?* sorusudur. Araştırmacılar, öznel deneyimlerin içsel dünyasını araştırmak için her bir katılımcının yaşam dünyasına ulaşmaya çalışırlar” (Christensen, Johnson ve Turner, 2015: 408). “Fenomenolojist tarafından kullanılan öncelikli veri toplama yöntemi, açık uçlu sorular ile derinlemesine görüşmedir ki bu genellikle katılımcıların kendi deneyimlerini yazma biçiminde kullanılır” (Christensen vd., 2015: 410). “Nitel fenomenolojik çalışmanın son raporu anlatı biçiminde yapılır. Bu rapor, katılımcıların açıklamalarının detaylarını ve elde edilmiş verilerin hangi yöntemle toplandığını içermelidir. Veri analizinin stratejisi belirlenmiş olmalıdır. Sonuçlar deneyimin özüne ilişkin zengin bir açıklamayı ve deneyimin genel karakteristiğini içermelidir.” (Christensen vd., 2015: 410).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme türleri arasında “tipik durum örnekleme yöntemi” ile belirlenmiştir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel’e (2013: 90) göre amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belirli ölçütleri karşılayan veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilir şeklinde açıklamışlardır. Merriam (2013: 77) ise tipik durum örneklemini, sıradan bir insanın, durumun ya da araştırılan olgunun örneğini yansıtmak için seçildiğini ifade etmiştir. Bu tanımlar ve araştırmanın alt amaçları doğrultusunda 12 öğretim üyesi, 16 öğrenci ve 15 fabrika tasarım birimi çalışanı ile görüşmeler yapılmıştır.

Bu çalışmada seramik sanatı ve tasarımı eğitimi veren bölümlerde eğitim temel tasarım alan bilgisi, seramik teknolojisi ve anorganik kimya, sanat ve seramik sanatı tarihi, endüstriyel seramik temel başlıkları altında, çok yönlü ders içerikleri ile sunulmaktadır. Sanat eğitimi veren fakültelerde ders içerikleri en genel grupta ile sanatsal gelişim dersleri, seramik kimyası ve teknolojisi dersleri, endüstriyel alan dersleri, genel kültür - genel yetenek dersleri olarak sınıflandırılabilir. Farklı üniversitelerdeki fakültelerin programlarını, seçmeli dersler ile zenginleştirmeye ve çeşitlendirmeye çalıştıkları görülse de seramik bölümlerinden mezun olan öğrencilerin genel olarak yukarıdaki gruplandırma ile lisans düzeyini tamamladıkları görülmüştür. Öğretim elemanları ise uzmanlık alanları ile ilgili dersleri yürütmektedirler. Araştırma konusu özelinde, güzel sanatlar fakülteleri seramik bölümlerinde uygulanan endüstriyel alan staj eğitimi incelendiğinden çalışma grubunda; endüstriyel seramik, seramik

tasarımı ve dekor yöntemleri derslerini yürüten öğretim elemanları ve staj danışmanlarının görüşlerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde beş öğretim elemanı, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik - Cam Bölümünde dört ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarım Anasanat Dalı'nda ise üç öğretim elemanı ile görüşülmüştür. Altısı erkek, altısı kadın toplam on iki öğretim elemanı ile görüşülmüştür. Görüşmecilerin mesleki deneyimleri 10 ile 40 yıl arasında değişmektedir.

Seramik malzemenin çok yönlü eğitim zorunluluğu nedeni ile eğitim sürecinin diğer sanat disiplinlere göre farklı bir sistematik ile düzenlendiği görülmüştür. Sanatsal gelişim derslerinin teorik ağırlığı, seramik kimyasının fen bilimleri alanının öğrenciye aktarım zorunluluğu, gelişen teknolojiyi seramik teknolojisi ve endüstrisi ders içeriğinde takip etme durumu, eğitim sürecinin ince bir düzenleme ile yapılmasının kaçınılmaz kıldığını göstermektedir. Bu eğitim süreci farklı dönemlerde farklı uygulamalar ile ortaya koyulduğunda, bir öğrencinin alana hâkim olabilmesi durumu ancak eğitiminin son dönemlerinde yani 4. sınıfta olgunlaşma göstermektedir. Bu araştırmanın konusu özelinde endüstri, tasarım, seramik gibi konuların kendisi ve birbirleri ile olan ilişkileri eğitim sürecinin sonuna yaklaşmış öğrenciler tarafından özümsenebileceği için, bu aşamaya başarı ile gelmiş, staj sürecinde veya tamamlamış, endüstriyel seramik, seramik teknolojisi ve dekor derslerini almış olan, eğitim sürecinde endüstriyel alan ile ilgili fikir sahibi 4. sınıf öğrencilerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde yedi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik - Cam Bölümü'nde beş ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı'nda ise dört öğrenci ile görüşülmüştür. Yedisi erkek, dokuzu kadın toplam 16 öğrenci ile görüşülürken, görüşülenlerin hepsini son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmış, görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme formu geliştirilirken konuyla ilgili alan yazın taraması yapılmış, Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi'ndeki tezler, yapılan bu çalışma konusu çerçevesinde incelenmiştir. Veri toplama araçlarından görüşme formu temel özellikleri belirlenerek çalışma konusuna özelleştirilmiş, biri eğitim bilimleri uzmanı, ikisi sanat eğitimi uzmanı olmak üzere üç uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılmış, alt amaçlar doğrultusunda görüşmeci tarafından görüşme sorularının son hali belirlenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken uzman görüşü, örnek katılımcılar ile ön uygulama yapılmış, soru sayısı ve içeriği hakkında gerekli değişiklikler yapılarak öğretim üyeleri, öğrenciler ve tasarımcılar (fabrika temsilcisi) için üç farklı görüşme formu hazırlanarak, forma son hali verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları seramik sektörü tasarımcıları, seramik bölümü öğretim üyeleri ve seramik bölümü 4. Sınıf öğrencileri olmak üzere üç gruba uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması

Nitel veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği: görüşmeye hazırlık, görüşme, ses kayıt cihazı ile alınan verileri yazıya dökme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Hazırlık aşamasında fabrika birim sorumluları ve öğretim üyeleri ile telefonla ön görüşme yapıp, görüşme kapsamı görüşmecilere aktarılmıştır. Öğrenciler ise, öğretim üyelerinin yönlendirmeleri ile özellikleri doğrulanarak belirlenmiştir. Her üç gruba da verilerin toplanmasının gönüllülük esası ile yapıldığı ve görüşme esnasında alınan ses kayıtlarında gizlilik esasına bağlı kalınarak kullanılacağı hatırlatılarak görüşme randevusu alınmıştır.

On beş fabrika tasarım birimi, on iki öğretim üyesi ve on altı öğrenci ile belirlenen randevu zamanında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ses kayıt cihazı ile görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Bütün görüşme kayıtları aslına uygun olarak içerik analizi uygulanmak üzere yazıya dökülmüştür. Aralarından seçilen kayıtlar, başka bir araştırmacı tarafından ses kaydına uygunluğu incelenerek doğrulanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında, yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen verilerle içerik analizi yapılmıştır. *“İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır”* (Çepni, 2010: 185). Veriler ses kayıtlarının yazıya dökümünden sonra analiz edilerek işlenmiştir.

Görüşmelerden elde edilen metinlerin çözümlenmesinde, Huberman ve Miles (2015) tarafından önerilen ve “veri indirgeme”, “veri gösterme” ve “sonuç çıkarma” gibi temel aşamalardan oluşan nitel veri analiz süreci izlenmiştir.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Veri doyumunun sağlanması ve daha geniş, tutarlı ve güvenilir bilgiye ulaşmak amacı ile endüstriyel alanda sektör tasarımcılarından, endüstriyel seramik eğitimi veren seramik bölümleri öğretim elemanlarından ve staj danışmanlarından, seramik bölümü endüstriyel seramik dersleri almış ve staj sürecinde veya tamamlamış, 4. sınıf öğrencilerinden, kendi alanlarını temsil edecek kişi sayısı belirlenerek görüş alınmıştır. Çalışmanın amaçları doğrultusunda, ilk akla gelen sorular kapsam ve içerik değerlendirmesi gözetilmeden geniş bir düzenleme ile hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular, uzman görüşleri doğrultusunda gözden geçirilerek, görüşme formunda bulunması gereken sorulara karar verilmiştir. Fabrika tasarım birimi çalışanlarına, seramik bölümleri öğretim elemanlarına, 4. sınıf öğrencilerine, eğitim sürecinde staj eğitim ve Güzel Sanatlar Fakültesi (G.S.F.) öğrencilerinin staj yapabilme olanakları ile ilgili temel sorulardan başlayarak, araştırmayı derinleştirmek için çeşitli sonda sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları için tasarımcı, öğretim üyeleri ve dil bilimcilerden görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda soruların kapsam, içerik ve yerleri görüşme süreleri dikkate alınarak tekrar düzenlenmiştir. Görüşme formu ile güzel sanatlar fakülteleri seramik bölümlerinde uygulanan staj eğitiminin niteliklerini ortaya koymak konusunda ayrıntılı olarak bilgi toplanmıştır.

Görüşme formunun geçerliğini, uygulanan görüşme formunun düzenini ve görüşme sürecini kontrol etmek amacı ile görüşme formları ile birer tasarımcı, öğretim elemanı ve öğrenciye pilot uygulama yapılmıştır. Asıl amacı veri toplamak olmayan pilot uygulamada görüşme formunun uygulanabilirliğini geliştirmek üzere, sorulan soruların bir katılımcı ile görüşmenin pilot uygulama olduğu söylenerek denenmesi ve bu denemeye göre gerekli ifade değişikliklerinin yapılması ve gerekirse yeni soruların yazılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 165). Bu amaçla görüşme formu pilot uygulamasında soruların içeriği kullanılan dil, katılımcıların sorulara tepkisi, görüşmenin süresi gibi durumlar değerlendirilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu yeniden düzenlenerek geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu aşamadan sonra veri toplama süreci başlatılmıştır.

Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini desteklemek amacı ile görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerin ses kayıt cihazından dinlenerek, konuşmalar olduğu gibi yazıya dökülmüştür. Daha sonra bulgular ve yorumlar bölümünde doğrudan alıntılar yapılarak kullanılmıştır. Yazıya dönüştürülen görüşmeler içerik analizine tabi tutularak yorumlanmıştır. İçerik analizi sonucunda oluşturulan kodlar ve temalar araştırmacı tarafından belirlenmiş ve uzman kontrolü sağlanmıştır.

Görüşmeler sonunda sektör tasarımcısı, seramik bölümü öğretim üyeleri ve 4. Sınıf öğrencilerinden elde edilen veriler ve doküman analizi sonuçları başka bir araştırmacı tarafından da gözden geçirilmiş, karşılıklı oluşturulan kodlamalar ve doküman analizi sonuçları karşılaştırılmış “Güvenilirlik = Görüş Birliği / Görüş Ayrılığı + Görüş Birliği x 100” formülü ile görüş birliği yüzdesi hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik katsayısı görüşmelerde %85, doküman analizinde %97 olarak tespit edilmiştir. Huberman ve Miles’a (2015) göre kodlayıcılar arasındaki güvenilirliğin % 80’den fazla olması, güvenilirlik için yeterlidir.

Bulgular ve Yorumlar

Sektör temsilcileri, Öğretim Elemanları ve Öğrencilere yöneltilen “Öğrencilerin özel işletmelerde staj olanakları ve durumları” ile ilgili sorulara ilişkin, analizlerle elde edilen kod ve temalara oluşturulmuş veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

TEMA	Kategori	Öğretim üyesi (n=12)	Sektör temsilcisi (n=15)	Öğrenci (n=16)
Güzel Sanatlar Fakültelerinde staj zorunluluğu	Staj zorunlu olmalı	9	15	12
	Staj zorunlu olmamalı	3	-	1
Staj eğitimi ile ilgili beklentiler	Seramik sektörü ve endüstriyel seramik bilgisinin gelişmesi	2	-	3
	Üretim maliyetlerinin staj sürecinde öğretilmesi	-	-	1
	Endüstriyel alan çalışma disiplini kazanımı	1	-	1
Öğrencilerin firmada staj yapma olanağı	Staj Yapılmakta	-	10	-
	Staj Yapılmamakta	-	5	-
İşletmelerin staj eğitimine bakış açısı	Öğrencilerin hazır bulunuşluk durumu	-	5	-

	Maaş ve iş güvenliği yönetmeliğinin stajı etkilemesi	-	4	1
	Öğrencilerin üretim basamaklarını bilmesinin önemi	-	4	-
	Öğretim üyelerinin yetersizliği	-	3	-
	Eğitim sürecinin yetersizliği	-	2	-
Öğrencilere uygulanan staj eğitim programı	Öğrencilerin tercihleri doğrultusunda şekillenen program	3	7	1
	Tüm endüstriyel seramik üretim koşullarını içeren program	4	5	9
	Proje tabanlı program	-	3	-
Staj Programı Önerisi	Sektördeki firmalar ve üniversiteler proje tabanlı işbirliği yapmalı	3	2	-
	G.S.F. öğrencileri tasarım ve AR-GE birimlerini ayrıca görmeli/öğrenmeli	3	-	-
	Eğitim programında endüstriyel üretim basamaklarına yönelik içerik yer almalı	-	2	-
	Eğitim sürecinde teori ve pratik beraber yürütülmeli	3	1	-
	Stajdan sorumlu öğretimin üyesinin etkinliği artırılmalı	1	1	-
	Eğitim sürecinin yarısını kaplamalı	1	-	-
	Ari sanatlar ve tasarım sanatları farklı fakülteler altında düzenlenmeli	1	-	-
	Staj eğitimin bir parçası olarak düzenlenmeli / öğrenci fabrikada da öğrenmeli	1	-	-
	Staj eğitimi Erasmus değişim programlarını da içermeli	1	-	-
Staj, eğitimin hangi aşamasında olmalı	Tüm dönemlerde yer almalı	1	5	2
	1.Sınıf sonrası	1	-	1
	2.Sınıf sonrası	4	2	2
	3.Sınıf sonrası	3	1	6
	4.Sınıfta	1	-	4
	Eğitim sürecinin yarısını kapsamalı	1	-	-
Staj Süresi	6 ay	-	2	-
	3 ay	-	-	2
	2 ay	1	-	1
	30 + iş günü	3	-	1
	1 ay	1	-	4
	20 + iş günü	1	-	1
	20 iş günü	3	-	2
	1 yıl	-	1	-

Tablo 1. Özel İşletmelerde Staj Yapması ile İlgili Görüşler

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin özel işletmelerde staj yapması ile ilgili görüşler doğrultusunda sekiz tema oluşturulmuştur. Bu temalardan birincisi “Güzel Sanatlar Fakültelerinde staj zorunluluğu” temasında öğretim üyelerinin, sektör temsilcilerinin ve öğrencilerin verdiği cevaplar iki kategoride gruplandırılmıştır. Bu kategorilerden ilki olan “Staj zorunlu olmalı” kategorisinde yanıt veren ÖÜ 2, “Bölümümüzde 40 gün zorunlu stajın 20 günü fabrika stajıdır. Bunun gerekliliği genel anlamda kabul görmektedir. Stajın zorunlu olması seramik bölümünde verilen eğitimi destekler niteliktedir ve gereklidir”. ST 7 ise “Zorunlu olmalı çünkü bir işletmede bir öğrenciyken biraz hayal dünyasında oluyor insanlar ajanslarda çalışacağım işte şöyle

bir hayatım olacak şöyle bir maaş alacağım aslında öyle bir dünya yok biraz gerçekçi düşünmek gerekiyor”. ve Ö 2 “Zorunlu olmalı çünkü her bir seramikçi ister atölyede ister fabrikada yapsın eğer artistik alanda gitmek istiyorsa çok değil çünkü 20 iş günü bunu görebilir”. şeklindeki ifadeler ile görüşlerini belirtmişlerdir. Diğer kategori olan “Staj zorunlu olmamalı” kategorisinde ise ÖÜ 3 “...Staj gerekli ama zorunlu olmamalı. Zorunlu staj istemeyen öğrencileri de staja yolladığımız için bizi stajyerlerin verimsizliğine götürdü”. ifadesi ile fikrini ortaya koymuştur.

Sektör temsilcilerine yöneltilen “G.S.F. öğrencileri işletmenizde staj yapıyor mu?” sorusuna sektör temsilcilerinin on tanesi evet derken, beş tanesi işletmede öğrenci stajı kabul edilmediğini ifade etmiştir. Staj yapılmamakta kategorisinde ST 4 “Geçmişte yapıyordu ama bu sene yapmıyor”. ifadesi ile staj eğitimi ile ilgili var olan durumu açıklamaya çalışmaktadır.

“İşletmelerin staj eğitimine bakış açısı” teması ise beş kategoride gruplandırılmış olup bu kategorilerden ilki olan “Öğrencilerin hazır bulunuşluk durumu” kategorisinde ST 12 öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesinin staj eğitimi sürecindeki önemini aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

“Şimdi mesela 2 tane stajyerimiz var ve onlardan çok memnunuz baya işte kızlar böyle zehir gibi çıktılar öğreniyorlar, yardımcı oluyorlar, iş hayatının içinde kavrulabilecek tiplerde kavrulmaya çalışıyorlar. Ama her öğrenci öyle çıkmıyor kimisi böyle zorla böyle sadece staj yapmış olmak için geliyor ama hepsine söylediğim bir şey var gelin siz zorlayın bizi işte oturun sorular sorun biz bu güncel koşturmamızda vakit ayırmaya çalışıyoruz zaman zaman sohbetler ediyoruz işte”.

Bu temanın bir diğer kategorisi olan “Maaş ve iş güvenliği yönetmeliğinin stajı etkilemesi” kategorisinde ise ST 4 “Devlet şey getirdi. Öğrenciyi maaşa bağlama şeyi. Çoğu firma almıyor artık. Ek maliyet getiriyor. Kazanç da alınmıyor katmıyor öğrenci. Bana kalsa alınsın. Hem öğrenci için hem işletme için süper bir şey.” şeklindeki ifadesi ile yönetmeliğin değişmesinin stajları nasıl etkilediğine dair görüşlerini belirtmiştir. “Öğrencilerin üretim basamaklarını bilmesinin önemi” kategorisinde görüş belirten ST 14, aşağıdaki ifadeleri ile endüstriyel üretim süreçlerini, öğrencinin bilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur:

“Ben iş yoğunluğu olmadığı zaman üretimi görmelerini istiyorum. O şekilde fabrikayı gezdirdiğim çok fazla stajyer var. Stok alanından başlayıp, paketlenip, paletlenmiş haline kadar. Hangi aşamalardan geçmesini bilmesi, o prosesin nasıl kurulduğunu bilmesi fabrikada, fırınların özelliklerini bilmesi. Ben stajyerliğim zamanından hatırlıyorum, ben bu fabrikada yaptım stajımı. O yüzden stajyere nasıl davranıldığını da biliyorum, nasıl davranılmaması gerektiğini de biliyorum. O yüzden ben benim yanıma gelen stajyerlere mutlaka benim gördüğüm eksiklikleri yapmamaları için elimden geleni yapıyorum. Üretime hâkim olabilmeleri için, en azından bilgi sahibi olmaları için. Çünkü seramik makinaları dersinde spreall driver’i anlatıyorlar bir şema var. Çiziyoruz, spreall driver diyoruz kurutucu makine tamam. Ama bu makineyi bir görüyor stajyerler şaşırıyor. Şimdi çok büyük ebattaki makinaları küçük gibi algılayabiliyoruz. Yani ben öyle algılamıştım. Ben gördüğüm zaman bende yaşamıştım bunu. İşte bir Roller fırın diye anlatıyoruz. Karo girer içine, seramik ilerleye ilerleye pişerek diğer taraftan çıkar. Çıkar ama nasıl çıkar pişme eğrisi nedir? O pişme eğrileri üniversitedeki kamara fırında nasıl

oluşuyor onun mantıklarını öğrenirse eğer ileride bir gün işte endüstriyel anlamda değil de daha atölye tarzı bir yer açarsa kendisi o atölyede de belli bir teknoloji ilerletmek zorunda ve o bilgiler bir şekilde işe yarayacak, ona inanıyorum”.

“Öğretim üyelerinin yetersizliği” kategorisinde ST 6 “*Hocam şöyle bir şey söyleyeyim çünkü okulda burada öğreneceği bilgiyi 4 ya da 5 yıllık okul hayatında görebileceğini ben zannetmiyorum. Çünkü bu kapasitede hocaların olduğunu düşünmüyorum*”. ifadesi ile öğretim üyelerinin endüstriyel seramik üretimi sürecine hâkim olmaması nedeni ile stajın gerekliliğini ifade etmeye çalışmıştır. Bu temanın son kategorisi olan “Eğitim sürecinin yetersizliği” kategorisinde ise ST 6, verdiği cevaplarla yapılan eğitim uygulamalarının yüzeysel olduğunu ve endüstriyel üretim süreçlerini bütünlüklü olarak içermediğini dile getirmiştir:

“Son yıllarda da artık çizim programlarıyla geliyorlar size. Atıyorum ki işte ben AutoCAD te ben şunu yapıyorum. Tamam programda çiziyorsun ama uygulamada bir lavabonun nasıl yapıldığını bilmediği için, o görsel olarak çizmiş. Ona şekil vermemiş, aralık vermemiş, kesmiş, biçmiş ama endüstriyel bir tasarım değil”.

Yapılan görüşmeler sonucunda tema haline getirilen “Öğrencilere uygulanan staj eğitim programı” temasında, analizler sonucu üç kategori oluşturulmuştur. Bu kategorilerden “Öğrencilerin tercihleri doğrultusunda şekillenen program” kategorisinde yanıt veren ÖÜ 9 “*Öğrencinin isteğine göre bence. Beni gönderseler de alçının içine ben normalde de sevmiyorum alçıyı fabrikada iyice çekilmez olurdu ama dekora şimdi de gönderseler keyif ile çalışırım.*” ifadesi ile staj sürecinde öğrenci tercihlerinin, staj eğitim sürecine olumlu yansıtacağı görüşünü ortaya koymuştur. “Tüm endüstriyel seramik üretim koşullarını içeren program” kategorisinde öğrencilerden Ö 7 “*Seramik üretimi ve paketlenmeye kadar ne işlem den geçtiğini öğrenirsin ama farklı bir tasarım yapmak için insanın kendisini doyurması lazım. Görsel olarak düşünce olarak doyurmalı. Her yerden beslenmeli*”. cevabı ile görüşlerini ifade etmiştir. “Proje tabanlı program” kategorisinde yanıt veren ST 2, deneyimlerinden yola çıkarak proje tabanlı program eğitiminin çok yeterli olmadığını ama mesleki yeterlilik açısından bu programların çok önemli olduğunu vurgulamıştır:

“Ben kendi stajımdan örnek vermem gerekiyor çünkü ben proje tabanlı gittim ve benden proje istendi. Fakat ben sıfır olarak gittiğim için oraya, sen şimdi elma vermemiş ağaçtan meyve koparalım diyemeyiz onun gibi, proje tabanlı staj ama benim bunu geliştirmek için bir program bilgim bile yok adam akıllı. Benim 1 ayım filan programı yüzeysel şekilde öğrenmekle geçti onun dışında yine yardım ettiler. Ufak tefek projelerim oldu. Asıl amaç proje yapmak, bir şeyler ortaya koymak, kendini kanıtlamak”.

“Staj programı önerisi” temasında ise verilen cevaplar dokuz kategoride gruplandırılmıştır. “Sektördeki firmalar ve üniversiteler proje tabanlı işbirliği yapmalı” kategorisinde ÖÜ 4, görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

“Fabrikayla ortak yürütülmeli, staj adı bile olmamalı öğrenci yarı yarıya orada yetişmeli. Orayı tüm süreci görmeli. Burada hocanın rehberliğinde de projesi ve tasarımı yapmalı, yenilik getirmeyi, problem çözmeyi de hoca verecek ama teknik bilgiyi fabrika verecek. Başka çözümü yok. Diğer türlü ne tasarımcı oluyor ne fabrikada oluyor. Ustabaşı isyan ediyor. Böyle abuk sabuk tasarım olur mu bunu

nasıl basacağız diye. Seri üretime uygun değil yaptığı şey. O zaman da kapının önüne koyuyor. Seri üretimin kısıtlamaları neler ve ben bu kısıtlamaların içinde nasıl yenilikçi olabilirim. Asıl soru bu olmalı”.

“G.S.F. öğrencileri tasarım ve AR-GE birimlerini ayrıca görmeli/öğrenmeli” kategorisinde yanıt veren ÖÜ 11, öğrencilerin tasarım ve AR-GE’de yer almalarının gerekliliğini şu şekilde belirtmiştir: *“Öğrencinin stajı 20 gün ise 20 gün boyunca tek bir yerde kalmamalı ve oryantasyon programı ile üretimin en başından paketlemeye kadar oryantasyon yapıp görmeli ama orada geçirecekleri süre önemli. Her alanda 1 hafta, 1 hafta değil de kimi alanda daha hızlı geçip daha çok ar-ge de yer almaları ya da ÜR-GE de yer almaları ya da gerçekten birebir o tasarımın içerisinde o tasarım atölyelerinde yer almaları önemli”.*

“Eğitim programında endüstriyel üretim basamaklarına yönelik içerik yer almalı” kategorisinde ise ST 5, görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Bence tüm eğitim süreci staj gibi olabilir bir yandan eğitim bir yandan staj olabilir. Bununla ilgili burada üniversitemizde hatta daha önce girişimler olmuş. Kütahya’daki tasarımların üniversitede yapılmasıyla ilgili esnafların hem para kazanılsın hem de eğitimi devam ettirsin anlamında aslında böyle bir şey olabilse keşke çok güzel olur”.*

ÖÜ 8, bu temanın bir başka kategorisi olan “Eğitim sürecinde teori ve pratik beraber yürütülmeli” kategorisinde fikirlerini aşağıda aktarıldığı gibi beyan etmiştir:

“YÖK’ün talebi olmadan üniversitelerin öğrencilerini staj yapsın diye göndereceklerini sanmıyorum. Bu bilginin ne kadar doğru olduğunu bilmiyorum. Hatta YÖK endüstri meslek liselerinin sanayide olmasını istediklerini, haftanın 2-3 günü fabrikada çalışarak teori ve pratik birlikte geçirmek istediklerini biliyorum. Üniversiteler öğrencilerin staj parasını veriyor. Sağlık sigortalarını devlet ödüyor. Dolayısıyla yük olacak bir şeyi devlet keyfi olarak kabul etmez üniversite kararıyla. Neden yapsın? Dolayısıyla öğrencilerin staj yapması zorunludur. Hele ki mühendislik, eğitim fakülteleri gibi, bizim de hatta halkla ilişkilerin de tıp da öyledir stajları olması gerekir”.

“Ari sanatlar ve tasarım sanatları farklı fakülteler altında düzenlenmeli” kategorisinde yanıt veren öğretim üyelerinden ÖÜ 4 *“Artık pür sanatla tasarım net bir şekilde birbirinden ayrılmalı. İki farklı dallar.”* ifadesi ile sanat ve endüstri eğitimi ile ilgili düşüncelerini ortaya koymuştur. Bu temanın son kategorisi olan “Staj eğitimi Erasmus değişim programlarını da içermeli” kategorisinde ÖÜ 2, bir program önerisi sunmuştur: *“Bu stajların öğrenciye pratiklik kazandıran ve yerinde incelemeye dayalı bilgi birikimi oluşturmasını sağlayan çok önemli bir uygulama olduğuna inanıyorum. Ayrıca proje tabanlı staj ya da Erasmus değişim programı kapsamında yapılan daha büyük çaplı stajlar da 1-3 ay gibi, öğrencinin aldığı eğitimin kalitesini daha üst düzeyde artıran diğer ekstra staj uygulamalarıdır”.*

“Staj, eğitimin hangi aşamasında olmalı” temasında verilen cevaplar altı kategoride gruplandırılmıştır. Bu kategorilerden ilki olan “Tüm dönemlerde yer almalı” kategorisinde yanıt veren ST 8 *“Bence her sene konulmalı. Okuduğum okulda her sene vardı ve çok faydasını gördüm. Zaten tek stajlarda üretim anlamında bir şey gördüm. Okul yüzeyse. Bence her yıl olmalı”.* şeklinde görüş belirtmiştir.

“1.Sınıf sonrası” kategorisinde Ö 2 “Malzemeyi tanıdıktan sonra o da 2. Dönemden sonra yani 1. Sınıftan sonra. Malzemeyi tekniği tanımış olmalı. Biraz ergonomiden teknikten haberi olmalı.” ifadesiyle görüş belirtirken, “2.Sınıf sonrası” kategorisinde ÖÜ 5 “En azından 1. Sınıfı bitirip 2. Sınıftan itibaren. Çocuk neyin içinde olduğunu bilsin.”, “3.Sınıf sonrası” kategorisinde Ö 16 “3. sene başında olabilir.” Şeklinde görüş beyan etmişlerdir. “4.Sınıfta” kategorisinde ÖÜ 1 ise staj eğitiminin hangi aşamada yer alması gerektiğine dair fikirlerini, şu şekilde sunmuştur: “4 yani temel şeyleri aldıktan sonra. Her sınıfta aldığı şey farklı. Hiçbir şey yapmasa bile o gördüğü onun alacağı eğitimin farkına vardırıyor. Sadece bir hafta fabrikada dursun, bambaşka bir şey çıkıyor. Ne yapmalıyım, nereden gitmeliyim sorularının farkına varıyor hiçbir şey yapmasa bile”.

“Staj Süresi” teması sekiz kategoride gruplandırılmıştır. “6 ay” kategorisinde iki sektör temsilcisi, “3 ay” kategorisinde iki öğrenci, “2 ay” kategorisinde 1 öğretim üyesi ve 1 öğrenci, “30 +” iş günü” kategorisinde 3 öğretim üyesi, 1 öğrenci, “1 ay” kategorisinde 1 öğretim üyesi, 4 öğrenci, “20 +” iş günü kategorisinde, 1 öğrenci, 1 öğretim üyesi, “20” iş günü kategorisinde 3 öğretim üyesi, 2 öğrenci, “1 yıl” kategorisinde ise 1 sektör temsilcisi görüş bildirmişlerdir.

Sonuç

Seramik eğitimi veren kurumlarda, eğitimin uygulama alanının geliştirilmesi ve öğrencinin iş hayatına hazırlanması amacını taşıyan staj programlarının mezuniyet aşamasının ön koşulu olup olmaması durumu taraflara sorulduğunda her üç grubun üyelerinin büyük bölümü, staj eğitiminin zorunlu olması gerektiğini vurgulamışlardır. Staj eğitiminden beklentiler öğretim üyesinde ve öğrencilerde birbiri ile benzerlik gösterirken sektör temsilcileri yanıtlarında, stajyeri, büyük oranda çalışan aday olarak gören bir bakış açısını ön plana çıkartmıştır.

Öğretim üyeleri ve öğrenciler, günümüzde yapılan staj eğitim biçimlerini dikkate alarak var olan eğitimin yeterince verimli olmadığını, süre ve disiplin açısından eksiklikler taşıdığını vurgulamışlardır. Her iki grup da staj eğitiminin, seramik sektörü ile bağ kurma yöntemi olarak işlev üstlenmesini talep etmişler ve endüstriyel seramik bilgisinin uygulamaya dönük bölümünün staj ile gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Sektör temsilcileri staj eğitimini gerekli bulmakla birlikte günümüzde yapılan stajların yetersizliğini vurgulamışlar, sektör sorumluluklarının, eğitim kurumu sorumluluklarından daha fazla olması nedeni ile eğitim kurumlarının staja katkılarının yetersiz olduğunu altını çizmişlerdir. Sektör temsilcileri genellikle öğrencinin maaş, iş güvenliği ve üretim basamakları konularını bilmediğini vurgulamış, özellikle öğrencinin staja başlamaya uygun bilgi birikimi ile gelmediğine ilişkin sorunları sıralamışlardır.

Öğretim üyeleri ve sektör temsilcileri “Nasıl bir staj programı yapılmalıdır?” sorusunu yanıtlarken iki grubun birbirlerinin alanlarının gereksinimlerini bilmedikleri bir kez daha gözlemlenmiştir. Genel olarak staj programlarının sektör-üniversite ortaklığında yapılması gerekliliği savunulmuş, buna karşın önerilerin diğer basamakları büyük ölçüde öğretim üyeleri tarafından ileri sürülmüştür. Öğretim üyeleri güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin AR-GE konusunda eğitilmesini, endüstriyel üretim basamaklarına yönelik içerikte teori ve pratiğin dengeli olmasını savunmuşlardır. Her iki

grup da staj içeriği dışında staj yönetim ve yürütülmesine ilişkin öneriler ileri sürmüşlerdir. Ancak staj süreci ve yönetimi bağlamında bakıldığında, bu önerilerin sadece kendi kurumlarının cephesinden yapılan değerlendirmeleri yansıttığı gözlenmiştir. Örneğin öğretim üyeleri staj süresinin eğitim süresinin yarısı kadar olmasını ve stajın eğitimin doğal bir parçası olarak düzenlenmesi gerektiğini savunurken; sektör temsilcileri stajdan sorumlu öğretim üyelerinin etkinliğinin artırılmasını öne çıkarmışlardır. Öğretim üyelerinin dile getirdiği önerilerin büyük bir bölümü sektör temsilcileri tarafından dile getirilmemiştir. Özellikle staj süresinin uzatılmasına sektör temsilcileri tarafından kuşku ile bakıldığı gözlemlenmiştir.

Eğitim sürecinde staj eğitimi, içeriği, süresi, üniversite ve sektör yükümlülükleri bağlamında çağın koşullarına yanıt verecek biçimde yeniden düzenlenmelidir. Bu düzenlemede, paydaşların gereksinim ve olanakları raporlaştırılarak staj süresinin alınan eğitimi güçlendiren, aynı zamanda öğrenciyi çalışma alanına hazırlayan, bilgilendirici ve motive edici bir süreç olarak düzenlenmesi yoluna gidilmelidir. Kurt ve Metin (2013: 56) "... staj uygulamasına ek olarak Teknoloji Fakülteleri'nde olduğu gibi iş yeri eğitimi yöntemine geçilmelidir. Böylece öğrenci kesintisiz ve sürekli bir işyeri eğitimi alarak sanayinin gereklerini yerinde öğrenerek eğitimine yön verebilecektir" şeklinde bir iddiada bulunmuşlardır. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular da bu iddiada yer alan görüşleri destekler niteliktedir. Dolayısıyla benzer bir yaklaşım seramik eğitimi için de değerlendirilebilir. Staj süreçlerinde zaman zaman uluslararası antlaşmalarla ticari ortaklık yaşanan ülke sektörleri ile planlanacak projelere de yer verilmelidir.

Kaynakça

- Ağatekin, M. (2017). Türkiye’de Güzel Sanatlar Fakültelerinde Lisans Düzeyinde Seramik Eğitim-Öğretim Programları Hakkında Durum Analizi ve Değerlendirmeler”. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 17: 133-140.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Christensen, L., Johnson, R. ve Turner, L. (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen Ve Analiz*. (Çev. A. Aypay), Ankara: Anı.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler.
- Huberman, B. M. ve Miles, A. M. (2015). *Nitel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Izadpanah, S., Kaynakçı Elinç, Z., Söyek Abay B. ve Küçükköseler T. (2020). “Türkiye’deki İçmimarlık Eğitiminde Staj Uygulamalarının Değerlendirilmesi”. *IJEDT International Journal of Engineering, Design and Technology*. 2(1): 1-9
- Kurt, Ü. ve Metin, Y. (2013). “Üniversite-Sanayi İşbirliği: Dünü, Bugünü, Geleceği”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 50-57.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma*, Ankara: Nobel.
- Tektaş N., Yayla A., Sarıkaş A., Polat Z., Tektaş M. ve Ceviz N.Ö., (2016) “Ön Lisans Öğrencilerinin Staj Uygulamalarının Değerlendirilmesi”. *Marmara Üniversitesi Örneği, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (6), 310-318

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

İnternet Kaynakça

Anadolu Üniversitesi Bologna Bilgi Paketi 2021
<http://abp.anadolu.edu.tr/tr/program/dersler/194/13> (Erişim Tarihi: 01.06.2021).

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bologna Bilgi Paketi 2021
<https://obs.dpu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=18&curSunit=18131#> (Erişim Tarihi: 01.06.2021).

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü, Bologna Bilgi Paketi.
<https://www.msgsu.edu.tr/faculties/guzel-sanatlar-fakultesi/seramik-ve-cam-tasarimi-bolumu> (Erişim Tarihi: 01.06.2021).